

Andrzej F. Dziuba

"Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)",
oprac. Joachim Roman Bar,
[Warszawa] 1981 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 26/1-2, 324-326

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Henryk Misztal przedstawił w rozprawie habilitacyjnej problem zupełnie nieopracowany w literaturze kanonistycznej. Opracował ten problem metodycznie, w oparciu o szeroką bazę źródłową i jurysprudencej Kongregacji rzymskich. Wniósł nowe wartości do kanonistyki polskiej.

O. Joachim Roman Bar OFMConv.

Polscy kanoniści (wiek XIX i XX). Zebrane zbiorowo materiały opracował i ułożył O. Joachim Roman Bar, Akademia Teologii Katolickiej 1981, część pierwsza A—K, s. 284, część druga L—Ż, s. 281

Badając teraźniejszość i wybiegając myślami w przyszłość nie mogę zapomnieć tych, którzy życiem i wkładem swej pracy doprowadzili naukę do aktualnego stanu rozwoju. W każdym fakcie na płaszczyźnie naukowej, choćby najbardziej genialnym, tkwi wiele elementów wypracowanych przez poprzednie generacje uczonych, a niekiedy całe pokolenia poprzednie. Istotnym zadaniem jest właściwe wykorzystanie tego dorobku. Oczywiście musi to być poprzedzone gruntownymi i wieloaspektowymi analizami. Proces wielostronnych i wielokierunkowych badań źródeł i przyczyn stanu dzisiejszej nauki pozwoli również odtworzyć drogę, jaka prowadziła do najnowszych przemyśleń i osiągnięć.

Jednym z istotnych elementów badań przeszłości, bardziej szczegółowym, jest ustalenie ogólnych danych biograficznych twórców danej dyscypliny, co znacznie ułatwia zrozumienie ich stanowisk i orientacji naukowych. Wreszcie dane biograficzne stanowią pożyteczny materiał dla dokładniejszego poznania procesów rozwojowych nauki, w tym przypadku prawa kanonicznego w Polsce.

Wychodząc na przeciw temu zapotrzebowaniu Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie wydała opracowanie *Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)* opracowaną przez specjalistów z tego zakresu, pod kierunkiem o. prof. Joachima Romana Bara. Prezentowana praca składa się z dwóch tomów o łącznej objętości ponad 500 stron. Całość poprzedza wstęp redaktora, wykaz autorów biografii oraz wykaz skrótów zastosowanych w bibliografii. Warto zauważyć, iż autorzy biografów reprezentują prawie wszystkie środowiska naukowe Polski, tak diecezjalne jak i zakonne. Wielu autorów znanych jest także ze swych licznych wcześniejszych opracowań o charakterze biograficznym (np. ks. J. Glemp, o. J. R. Bar, o. R. Świętochowski). Wskazuje to na ich kompetencje, zwłaszcza formalne w tego typu opracowaniach, co nie przekreśla także kompetencji merytorycznych.

Publikacja zawiera 477 biografii opracowanych przez 57 autorów.

Należy jednak zaznaczyć, iż biogramy poświęcone osobom żyjącym nie opatrzone podpisem autora, zebrane zostały w przeważającej części przez o. Bara przy współpracy kolegów z terenu. Hasła rozpoczyna Władysław Abraham a kończy Marian Aleksander Żurowski. Każdy z tomów zawiera na końcu spis prezentowanych biogramów, a w tomie drugim dodatkowo zamieszczono jeszcze krótkie streszczenie w języku francuskim.

Odnośnie do strony formalnej, każdy biogram zawiera zarys życia kanonisty z jednoczesnym wypunktowaniem jego działalności kościelno-administracyjnej i naukowej. Nie podaje natomiast pełnej bibliografii działalności naukowej, którą można ustalić już na podstawie dostępnych bibliografii. Jeśli istnieją opracowania o danym kanonistcie, zwłaszcza biograficzne, notuje się je przy końcu artykułu. Prezentowane biogramy pomijają w zasadzie ocenę naukowej twórczości kanonistów, ponieważ, jak zaznacza sam redaktor, będzie to możliwe dopiero po przeprowadzeniu szczegółowych studiów, których w przeważającej części nadal brak. Podobnie i bibliografia przy końcu artykułów nie jest kompletna i bardzo zróżnicowana w swym zakresie w zależności od poszczególnych autorów haseł.

Nawet tak pobieżna i schematyczna prezentacja opracowania *Polscy kanoniści* wskazuje na jej bogactwo objętości zaprezentowanych biografii oraz ich charakter, niekiedy pionierski, przynajmniej w takim wymiarze. Wydaje się, iż opracowanie to, mimo znacznej objętości, nie jest jeszcze pełnym słownikiem kanonistów polskich XIX i XX wieku. Materiał tu zgromadzony może być jednak wykorzystany w bardzo różnych formach, służąc nauce polskiej, zanim kanoniści opracują gruntowny słownik, oczywiście po przeprowadzeniu, wspomnianych wyżej, dalszych badań szczegółowych. Mimo wydawania *Słownika polskich teologów katolickich* (Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa), czy *Słownika polskich pisarzy franciszkańskich* (Archiwum Prowincji OO. Bernardynów, Kalwaria Zebrzydowska) należy oczekiwać na opracowanie poświęcone polskim kanonistom, obejmujące już nie tylko XIX i XX wiek. Pełne pozytywne predyspozycje do takiego opracowania daje prezentowane wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej.

Redaktor opracowania sygnalizuje we wstępie, iż kryterium klasyfikacyjne to działalność pisarska, dydaktyczna w jakiejś uczelni oraz elementy narodowościowe rozumiane bardzo szeroko. Śledząc wykaz nazwisk daje się jednak zauważyć pewne pominięcia. Od strony formalnej występują pewne błędy, skróty, których brak w wykazie lub inne niż tam zapowiedziane (por. np. s. 11, 111, 134 w tomie pierwszym). W występującej bibliografii zauważa się niepełne opisy cytowanych pozycji, brak konsekwencji (por. np. tom pierwszy s. 17, 34, 47, 55, 73, 128). Odnośnie do strony technicznej zauważa się w wielu fragmentach niestaranne powielenie, co znacznie utrudnia odczy-

tanie. Usterki te występują w bardzo różnym natężeniu w poszczególnych egzemplarzach. Wydaje się, iż jest to element dość istotny w przypadku syntetycznych informacji, przeplatanych dość licznymi datami.

Prezentowane opracowanie rzuca wiele światła na dzieje prawa kanonicznego w Polsce w XIX i XX wieku. Przegląd osobowy jest prawie kompletny. Z pewnością obraz ten wymaga dalszych uzupełnień i dopowiedzeń. Należy jednak ufać, iż redaktor obecnego wydania poprowadzi rozpoczęte prace dalej, aby w efekcie wydać wspomniany słownik kanonistów.

Polscy kanoniści stanowi ważną pozycję w polskich wydawnictwach z zakresu prawa kanonicznego. Znacznie ułatwia spojrzenie na wiele współczesnych zjawisk z tej dyscypliny na gruncie polskim. Należy zatem wyrazić szczególną wdzięczność całemu zespołowi autorskiemu a zwłaszcza redaktorowi, który opracował i ułożył cały materiał, Wydawnictwu Akademii Teologii Katolickiej zaś za włączenie do planu wydawniczego niniejszej pozycji.

ks. Andrzej F. Dziuba